

Література:

1. Деякі питання реалізації Закону України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» щодо біоімплантатів, ксеноімплантатів, медикобіологічних вимог до тварин, умов їх утримання, порядку вилучення у тварин анатомічних матеріалів для виготовлення ксеноімплантатів: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2021 р. № 158. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/158-2021-%D0%BF> (Дата звернення: 18.11.24).

2. Дзюба А. С. Реалізація принципу анонімності у правовідносинах трансплантації органів і тканин: цивільно-правовий аспект. *Актуальні проблеми приватного права в умовах євроінтеграційних процесів в Україні* : збірник тез доповідей учасників науково-практичного семінару (11 листопада 2022 року) / за заг. ред. М. С. Долинської, І. В. Красницького, Ю. М. Юркевича. Львів : ЛьвДУВС, 2022. С. 45–49.

3. Дзюба А. С. Трансплантація органів і тканин: європейська політика. *Теоретико-прикладні проблеми правового регулювання в Україні* : матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Львів, 10 грудня 2021 р.) / за заг. ред. І. В. Красницького. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. С. 342–345.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-452-1-14>

ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ДІЇ НОРМИ ТА МЕТА НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ НОРМ ПРАВА

Старинський Микола Володимирович

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри адміністративного, господарського права
та фінансово-економічної безпеки
Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету
м. Суми, Україна*

Проведені нами дослідження [1, 3, 4, 5, 6] дають можливість нейтралізацію норм права визначити як використовувана в нормотворчій діяльності уповноваженими суб'єктами сукупність засобів та прийомів, за допомогою яких встановлюються перепони для досягнення нормою права результату, що запрограмований нормотворцем [4, с. 37]. Це досить складне явище правової дійсності до сьогоднішнього часу не отримало належної уваги вчених хоча, за нашим переконання, є однією

з головних причин недієвості нормативних актів на території України. В нашій розвідці ми зосередимось на характеристиці такого правовому явища як правові наслідки дії норми права через призму її нейтралізації.

Як показує аналіз функціонування держави, правове регулювання суспільних відносин здійснюється для їх впорядкування та приведення до необхідної для держави форми та змісту. Для цього уповноважені державою органи приймають у встановленому порядку норми права, які є еталоном необхідної поведінки суб'єктів суспільних відносин. У цьому зв'язку варто акцентувати увагу на те, що норми права, як загальнообов'язкові правила поведінки, що забезпечені силою державного примусу, виступають основою механізму правового регулювання і в своїй сукупності утворюють право встановлене державою на її території. Глибинний зміст права, полягає в тому, що воно належить до організуючих систем, які впорядковують і регулюють наше життя.

По своїй суті, право є механізмом трансформації соціальної реальності, що об'єктивується в певних приписах, які мають в основі закладені законодавцем цілі, для досягнення яких вони і приймаються. «Змістовно право сприймається як наказ, який супроводжується загрозою застосування примусу. В такому розуміння воно є ефективним, якщо стало причиною запланованої в нормі поведінки, і неефективним, якщо поведінка не залежить від права. При цьому поведінка є залежною змінною, а право – незалежною [2, с. 524]». В даному випадку, особливістю дії права є те, що варто тільки скористатись юридичним механізмом трансформації соціальної реальності (мається на увазі – запрограмувати її майбутню модель) і сформулювати направлену на реалізацію певної соціальної цілі норму права, все інше технічна справа, соціальна реальність автоматично трансформується відповідно до задуму нормотворця, що виконує роль соціального технолога. Ця схема трансформації соціальної реальності включається в дію після прийняття відповідного акту, що включає в себе сформульовану норму і базується на такій ознаці права як загальнообов'язковість. Ця трансформація об'єктивується у наслідках, які передбачаються нормою права і, які в законодавстві називаються правовими наслідками. Дослідження наукової літератури дає можливість говорити про те, що дослідженню правових наслідків як загальнотеоретичної категорії не приділялось належної уваги. Чинне законодавства хоча і оперує цією категорією, проте не містить її визначення, а лише перелічує види наслідків, що настають в результаті того чи іншого юридичного факту в процесі розвитку правових відносин.

Змістовний аналіз дії норми права і правових наслідків дає можливість розглядати правові наслідки в рамках діалектичної пари

«причина-наслідок». В цьому зв'язку, в рамках правового регулювання як виду соціальної діяльності, ми маємо враховувати, що загальний універсальний зв'язку буття проявляється в різних формах однією з яких і є причинно-наслідковий зв'язок.

Відповідно до філософії діалектичного матеріалізму, причиною варто вважати явище, яке при певних умовах з необхідністю викликає, обумовлює інше явище чи є каталізатором який спричиняє його трансформацію. Явище, що виникає чи змінюється під дією причини є наслідком. Важливим аспектом цього зв'язку є закономірний характер зв'язку між причиною та наслідками, що означає що при необхідних умовах причина кожного разу здатна викликати певні наслідки.

В контексті правового регулювання також слід враховувати, що діалектична пара «причина-наслідок» має певну специфіку і має розглядатись на двох рівнях, а саме на рівні загально-правового регулювання та на рівні індивідуально-правового регулювання. На рівні правового регулювання це відбувається за рахунок того, що пара «причина-наслідок» об'єктивується у прийнятті норми права (чи її відміні), після чого настають правові наслідки у вигляді рамок правової поведінки, що складаються з сукупності прав та обов'язків суб'єктів, на яких направлена дія прийнятої норми. Як результат, формується правове поле держави з проявом суспільних відносин для права і які, в процесі унормування, перетворюються на правові відносини.

Правові наслідки на другому рівні – індивідуально-правового регулювання – виражаються в динаміці (розвиток чи регрес) суб'єктивних прав та юридичних обов'язків адресатів правових приписів, що обумовлена наявністю правової підстави в рамках конкретних правовідносин.

Синтезуючи зазначене, *правові наслідки* як результат дії норми права варто визначити як результат правового регулювання, що об'єктивується у впливі на суспільні відносини шляхом втілення в правову дійсність потенціалу правової норми, наслідком якого є динаміка суб'єктивних прав та юридичних обов'язків суб'єктів правовідносин, а також який здатний при певних умовах трансформуватись в юридичний факт, що породжує інші правові наслідки.

В контексті мети нейтралізації норм права, правові наслідки також варто розглядати на двох рівнях. На першому рівні правові наслідки як мета нейтралізації норми права (мета що може досягатись на під час прийняття норми права) об'єктивуються у створенні правового поля з викривленими рамками існування суб'єктів суспільних відносин. Результатом встановлення нормою таких рамок буде викривлене функціонування суб'єктів майбутніх правовідносин, а саме: хибне визначення суб'єктом майбутніх правовідносин своїх суб'єктивних прав та юридичних обов'язків, хибне визначення механізмів

регулювання майбутніх правових відносин, хибне визначення наслідків вступу суб'єкта в майбутні правовідносини.

На другому рівні правові наслідки як мета нейтралізації норми права (мета що може досягатись на рівні індивідуально-правового регулювання конкретних відносин) об'єктивуються у наявності створених такими норми перешкод для ефективної реалізації суб'єктивних прав та юридичних обов'язків суб'єктів конкретних правовідносин.

Підсумовуючи зазначене можемо підкреслити, що мета нейтралізації норм права може проявлятись на двох рівнях, що обумовлено причинно-наслідковим зв'язком діалектичної пари «причина-наслідок». На першому рівні під час нейтралізації норми права відбувається вплив на все правове поле і його параметри, що призводить до формування викривленої правової дійсності. На другому рівні під час нейтралізації норми права з'являються правові перешкоди, що заважають ефективному правозастосуванню норм права.

Література:

1. Starinskyi M. V. Neutralization of legal norm as factor that adds complexity to national legislation being adapted to the laws of the European Union. «Particulatatile adaptarii legislatiei Republicii Moldova si Ucrainei la Legislatia Uniunii Europene». *Particulatatile adaptarii legislatiei Republicii Moldova si Ucrainei la Legislatia Uniunii Europene* : Conferinta international stiintifico-practica, 23–24 martie, 2018. P. 51–53.

2. Torpman J., Jorgensen F. Legal Effectiveness. Theoretical Development on Legal Transplants Archiv fuer Rechtsund Sozialphilosophie. Vol. 91. 2005. P. 515–534.

3. Старинський М. В. Недосягнення нормою права результату, що запрограмований нормо творцем як наслідок нейтралізації норм права. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Юриспруденція*. 2017. № 30 Том 1. С. 4–7.

4. Старинський М. В. Нейтралізація норм права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. Випуск 45. Том 1. 2017. С. 35–37.

5. Старинський М. В. Результат дії норми права, що запрограмований нормо творцем: загальна характеристика. *Розвиток адміністративного законодавства в умовах реформаційних процесів в Україні* : зб. наук. праць. Матеріали Всеукраїнського круглого столу (м. Київ, 27 жовтня 2017 р.). Київ : Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. 2017. С. 80–83.

6. Старинський М. В. Щодо засобів і прийомів нейтралізації норм права в приватних правовідносинах. *Проблеми цивільного права і процесу* : тези доповідей учасників науково-практичної конференції

присвячена світлій пам'яті О. А. Пушкіна 25 травня 2018 р. / МВС України, ХНУВС, Харківський обласний осередок «Асоціація цивілістів України». Харків : ХНУВС, 2018. С. 111–113.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-452-1-15>

ПОВОЄННІ ВИБОРИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМАТИКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Цехмістер Євгеній Володимирович

аспірант 2 курсу факультету №4

Науковий керівник: Юрах Віталій Михайлович

доктор юридичних наук,

професор кафедри державно-правових дисциплін

та публічного управління

Донецький державний університет внутрішніх справ

м. Кропивницький, Україна

Відповідно до Конституції України, яка є основою національної правової системи, Україна проголошується республікою, а носієм суверенітету і єдиним джерелом влади – народ, що здійснює владу як безпосередньо, так і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування (частини перша, друга статті 5). Формою реалізації народом належної йому верховної влади щодо формування на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування громадянами України, які мають право голосу, представницьких органів державної влади і органів місцевого самоврядування є вибори (статті 69, 71 Конституції України). Вони виступають засобом легітиматії представницьких інститутів влади як в українському суспільстві, так і в світі.

У висновках Пояснювальної доповіді до Керівних принципів щодо виборів, ухвалених Венеційською комісією 18–19 жовтня 2002 року визначено три ключові (невід'ємні) складові виборчого процесу: 1) Дотримання п'яти основних засад загальноєвропейського досвіду в області виборів (загальні, рівні, вільні, прямі вибори шляхом таємного голосування), що є найважливішим елементом демократії; 2) забезпечити дотримання основних прав людини і громадянина; 3) процесуальна база має забезпечувати ефективну реалізацію встановлених норм [2].